

Biztató kapcsolat

A szovjetrendszer éveiben Kárpátalján is minden településen szerveztek könyvtárat. A magyarok által lakott településeken magyar könyveket is lehetett találni a könyvtárakban, de azok mennyisége még a színmagyar községekben sem haladta meg a húsz–huszonöt százalékot. Ukrajna függetlenné válása óta e helyzet csak romlott. Teljesen megszűnt a könyvek kiskereskedelmi behozatala Magyarországról, utánpótlásra anyagi forrás hiánya miatt gondolni sem mertünk, s még ma sem nagyon merünk. Következetes állománygyarapításról egyáltalán nem beszélhetünk, hiszen ha van egyáltalán gyarapodás, az csak az eseti humanitárius adományokból történhet.

A több mint száz teljesen magyar vagy magyarok által is lakott településen a szakmai irányítást az Ungvári Területi Tudományos Könyvtár idegen nyelvű osztálya látja el. Ezen osztály könyvállománya zömében magyar. A szakmai irányításban részt vesz még a Beregszászi Járási Könyvtár is. (Az Ungvári Nemzeti Egyetem könyvtára is több mint százezer magyar nyelvű kötettel rendelkezik). Sajnálatos tény azonban, hogy télen a települések zömében nem tartanak nyitva a könyvtárak tüzelőanyag hiánya miatt.

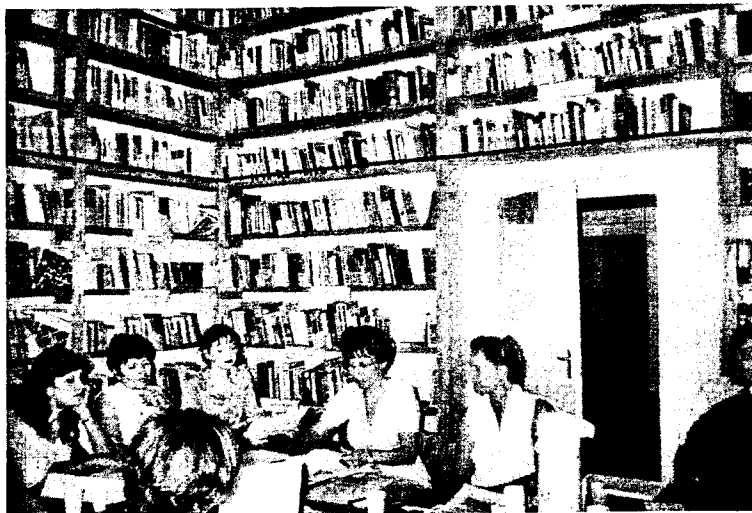
Az oktatási intézmények mindegyikében – ahol magyar nyelvű oktatás folyik – működik könyvtár, már csak azért is, mert Ukrajnában a tankönyvek központosított elosztási rendszerben jutnak el a tanulókhoz, s ezt a könyvtárak bonyolítják le.

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) megalakulása gyökeres változást hozott a kárpátaljai magyar oktatási intézményekben lévő könyvtárak működésében. Szervezett keretek közé lehetett szorítani a humanitárius segítyek behozatalát és azok szétosztását is. Olyan helyeken is szervezett könyvtári sejteket a KMKSZ, ahol nem folyt magyar nyelvű oktatás, de a szórvány-

ban élő magyarok így hozzájuthattak anyanyelvükön íródott könyvekhez.

Az 1991-ben alakult Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség (KMPSZ), illetőleg az annak keretében létrehozott Tankönyv- és Taneszköztanács teljesen átvállalta a KMPSZ-től a könyvtári vonatkozású feladatokat.

A KMPSZ első konkrét lépése volt egy könyvtár létrehozása a beregszászi székházban. E könyvtár a hagyományos feladatok végzésén túl elosztási központként is működik. Elosztani – ennyi év után is – csak a magyarországi könyvtáraktól, közintézményektől, kiadóktól, magánsemmélyektől kapott könyveket tudjuk, illetve saját kiadású segédkönyveinket, munkafüzeteinket. Most kezdjük kiépíteni tagkönyvtárainkat Ung-

váron, Munkácson, Nagyszőlősen és Aknaszlatinán.

A Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola (KMTF) beindítása s könyvtárának szervezése újabb feladatokat, de újabb lehetőségeket is jelentett, jelent ma is.

A fent említett három könyvtár egyike sem kap állami (ukrán) támogatást. Fenntartásuk pályázati úton elnyert magyarországi támogatásokból történik. Fő támogatónk az Oktatási Minisztérium, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, az Illyés Alapítvány, az Apáczai és a Kölcsey Alapítvány, de sorolhatnánk még a segítő szándékú szervezeteket, intézményeket, magán-személyeket oldalakon át. Ezúton is köszönjük áldozatos munkájukat!

A könyvadományok nagyon fontosak, de legalább olyan sokat jelent számunkra a magyarországi kollégákkal való kapcsolattartás. A korábban – a 90-es évek elején – is létező, de jobbra csak a kirándulásokra és vándorgyűlési meghívásokra korlátozódó kapcsolatunk négy évvel ez előtt kezdett igazán konkrétá s – ma már bátran mondhatjuk – rendszeressé és tartalmassá válni.

2000-ben kaptunk először meghívást Nyíregyházáról, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtártól más határon túli, főleg Szatmár megyei kollégákkal együtt. *Nagyon jó volt megismerni a nyíregyházi és más iskolai, községi, könyvtárakat.* Merthogy ez volt a program célja. Némi irigységgel szemléltük a számunkra elérhetetlennek tűnő környezetet és az állományok nagyságát, összetételét. Bár a vendéglátó kollégák igyekeztek felvilágosítani minket, hogy korántsem ilyen ideális a helyzet az egész megyében, illetve az ország más területein sem. Hangsúlyozták azt is, hogy a helyiség és az állomány csak egy-egy tényező. Hogy azok élővé váljanak, hogy lelkük legyen, abban a könyvtárosnak, a könyvtáros személyiségének van jelentős szerepe. Akkor ezt talán nem is értettük igazán. Ennyi év távlatából – ahogy egyre több magyarországi és nyíregyházi kollégával kerültünk kapcsolatba – már tudjuk, mit akartak jelezni ezzel a Szabolcs megyei kollégák.

A következő évben újabb meghívást kaptunk, s másik öt kolléga vehetett részt a továbbképzésen, ahol újabb szatmári és nyíregyházi kollégákkal ismerkedhettünk meg, s *hallhattunk igen színvonalas előadásokat az 1945 utáni magyar irodalomról és történelemről*, illetve betekintést nyer-

hettünk az EU világába is. Ebben az évben már két fiatal kolléganő végezte Nyíregyházán a könyvtáros asszisztensi tanfolyamot is.

Ekkor már éreztük, hogy *Vraukóné Ilike* – aki e kurzusokat szervezte – valójában olyan folyamatot indított el, aminek eredményei nem évről-évre, hanem szinte hónapról-hónapra egyre kézzelfoghatóbbak. Volt kikhez fordulnunk szakmai tanácsokért, de magánjellegű kéréseinket sem utasították vissza, sőt buzdítottak, hogy bátran keressük őket.

Látva, hallva hogyan folyik ott a szakmai élet, szerettünk volna s még többet szeretnénk abból itthon is megvalósítani.

Öröm volt hallani az MKE területi szervezetének ténykedéséről is. Ennek hatására – mivel ez a dolog nálunk halódott – mi is megszerveztünk egy egyesületet. Úgy gondoltuk, hogy leginkább átlátható formában ezt az iskolai könyvtárosokkal kezdhettük el.

Felhívást tettünk közzé a *Közoktatás* című lapban, hogy 2002. február 16-ára várjuk mindazokat a magyar iskolai könyvtárosokat, akik részt kívánnak venni az egyesület munkájában. Így közel harmincan megalapítottuk a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárosok Információs Egyesületét. Ugyanezen a nyáron folytattuk a télen kezdett számítógépes tanfolyamot, és előadókat is hívtunk Nyíregyházáról. (Erről a továbbképzésről *Vraukóné Lukács Ilona* beszámolt e lap hasábjain). Így már a Nyíregyházi Főiskola könyvtárával is szorosabb kapcsolatba kerültünk. A nyíregyházi kolléganők segítő szándékának köszönhetően a három beregszászi könyvtár is rendszeresen kapja a Könyvtári Levelező/lapot (a kiadó jóvoltából), a Kelet-Magyarországot, idén júniustól pedig a Magyar Naplót is. (*Kovács Ferenc* Oslóban élő, Nyíregyházáról elszármazott médiamérnök, író, költő és műfordító tiszteletdíját ajánlotta fel e célra.) A főiskolai könyvtár a nyíregyházi anyaintézménytől és másoktól rendszeresen kapja a Könyv, Könyvtár, Könyvtárost, a Heti Világgazdaságot és egy országos napilapot is.

A járási könyvtárba – az Országos Széchényi Könyvtárnak köszönhetően – rendszeresen eljut a Családi Lap, az Ezeremester, a Dörmögő Dörmötör és a Kincskereső, illetve négy-négy példányban a Könyvtári Levelező/lap, a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros a Magyar Könyvtárosok Egyesülete jóvoltából.

A Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár a Kölcsey Alapítványhoz benyújtott pályázatán nyert összegből 244 csodálatos könyvet vásárolt (tizennyolc egységcsomagot) a kárpátaljai iskolai könyvtárak számára. Közel kétszáz darabot kaptunk *Gáspár Ferenc A strucc vére* című kötetéből magától az írótól, Vraukóné Ilike közvetítésével.

Tavaly ősszel *pályázati metodikai továbbképzésen* vettünk részt, amit nagyon hasznosnak találtunk, hisz nekünk is egyre többet kell pályáznunk. Ezt a kurzust jövő tavasszal szeretnénk megismételni itthon is, hogy még több kolléga ismerkedhessen meg a megfelelő módszerekkel.

Karácsonyra a Mezővári Általános Iskola könyvtára kapott ajándékba több mint ötven csodaszép mesekönyvet (meg édességet, írószereket) az Eötvös József Gyakorló Általános Iskola 4/a osztályától a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár közvetítésével. A nyíregyházi könyvtáros kolléganő vállalja a számunkra felajánlott – magyarországi könyvtárak által leselejtezett – könyvek tartalmi és fizikai átválogatását. Nekünk már csak azt küldi tovább, amiről úgy ítéli, számunkra lehet és nem csak arra való, hogy mi rakározzuk tovább.

Így kaptunk nagyon hasznos kiadványokat Érdről, Gávavencsellőről és Nyíregyházáról is.

A napilapok, folyóiratok hozzánk való eljuttatásában komoly segítség a Nyíregyházáról a KMTF-re rendszeresen átjáró, oktatókat szállító autó. Hogy a könyves dobozok hogy jutnak át... Köszönjük az önzetlen segítséget így ismeretlenül is!

Az idén tavasszal újabb találkozóra hívtuk a frissen alakult egyesület tagjait és az érdeklődőket. (A nyíregyházi kollégák javaslatára már személyre szóló levélben invitáltuk régi és leendő tagjainkat, nem eredménytelenül). Közel félszáz könyvtáros kollégával együtt megismerkedhettünk egy csodálatos iskolai könyvtárossal, aki magyar tanári és drámapedagógiai végzettségét tökéletesen ötvözi könyvtárosi munkájával.

Abonyiné Antal Anna előadásával úgy elbűvölte a résztvevőket, hogy mindenki megfedkezett a dermesztő hidegről, ami ellen a téli kabát sem nagyon védett már a déli órákban, de a lelkünk átmelegedett. Már attól is, hogy február közepén, a legnagyobb hóban, fagyban a két kolléganő vállalta a többórás utazást, s az utazásnál jóval több időt igénylő, éjszakába nyúló határátkelést.

Már ekkor elhatároztuk, hogy megpróbáljuk Annát is megnyerni, jöjjön el ismét hozzánk a nyári továbbképzésre. A 2003. évi továbbképzés rangját emelte, hogy a Kárpátaljai Nyári Kölcsey Pedagógusakadémia keretén belül, még kb. száz másik pedagógussal együtt szervezhettük a közös programokat. Annának és Ilikének sikerült ismét elvarázsolniuk minket. Olyan hittel, meggyőződéssel beszéltek arról, amit tesznek és ahogyan végzik a munkájukat, hogy lelkesedésük hamarosan ránk is átragadt.

Mi, akik csak arról panaszkodtunk, hogy milyen feltétel nincs meg a munkánkhoz, hogy a könyvtáros sokadrangú egy iskolában, lassan kezdtük elhinni, hogy sok minden rajtunk múlik. Az egyik résztvevő a következőképpen fogalmazott: „Boldogsággal tölt el mindnyájunkat az a tudat, hogy nehéz körülmények között is lehet jó dolgokat alkotni – hisz a gyerek a könyvtárossal együtt csodákra képes.”

Míg a könyvtáros kollégák a többi előadót – *Badó Zsolt* könyvtárost, *Pallay Ferenc* informatikust, *Punykó Mária* néprajzost, *Weinrauch Katalin* költőt – hallgatták, addig vendégeinket fogadta *dr. Orosz Ildikó*, a KMP SZ és a KMTF elnöke.

A tanfolyam résztvevőivel, a vezető könyvtárosokkal való konzultáció után előterjesztettük elkép-

zeléseinket, melyeket az elnökasszony nagy egyetértéssel fogadott, sőt bizonyos témákban együtt is továbbgondolkodtunk. Ennek eredményeként:

- Az őszi folyamán valamennyi járás területén (Munkács, Ungvár, Nagyszőlős, Aknaszlatina, Beregszász) összehívjuk a magyar vagy magyarul is oktató iskolák könyvtárosait – akkor is, ha éppen ukrán nemzetiségű a kolléga! –, hogy válasszák meg azt, aki az egyesület vezetőségében képviseli őket. Az öt képviselő alkotja majd az egyesület vezetőségét, akik elnököt választanak maguk közül.

Ez lenne az alapfeltétel a könyvtárak együttműködéséhez, szervezhetőségéhez.

- Ígéretet kaptunk a szervezéssel járó utazás és a személyre szóló postázás költségeinek fedezésére is, valamint – kezdetben – évenként két egyszerű formátumú (fénymásolt) hírlevél elkészítésére és szétküldésére.

- A magyarországi kollégáktól megkapjuk az ő alapszabályukat, hogy tanulmányozhassuk és elkészíthessük a miénket. (A választásokra meghívtuk a nyíregyházi kollégánőt is, aki elfogadta

az invitálást, s lehetősége szerint jön, vagy más formában segíti munkánkat.)

- Mivel a könyvtárosok képzése nálunk nem megoldott, erre vonatkozóan is születtek elképzelések. A középfokú képzést a közeljövőben be kívánjuk indítani a nyíregyháziak segítségével, de a felsőfokú könyvtárosképzés beindításának idejét sem tennénk távolra. A határviszonyok november 1-jétől változnak, de az informatika legyőzi az ilyen határokat, s mi ezt szeretnénk kihasználni, vagyis élni a távoktatás adta lehetőségekkel.

- Megállapodás született arról is, hogy a nyíregyházi megyei könyvtár kidolgozza annak feltevéleit, hogy kárpátaljai és később más szomszédos országbeli magyar könyvtárosok – félévente hárman – egy-egy hónapot a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárban vagy más szakirányú, elsősorban iskolai könyvtárban tölthessen el, ösztöndíjjal. A résztvevők körében ez az ötlet mindennél nagyobb támogatottságot élvezett. Úgy érezték, ha folyamatában láthatnák Abonyiné Ani és más, hozzá hasonló színvonalon dolgozó kollégák munkáját, az lenne a leginkább hasznukra. (A kollégánőtől tudjuk, jól haladnak az előkészületek).

Nagy-nagy örömmel számolunk be ezekről a tervekről. Boldogságunk már csak akkor lesz nagyobb, ha majd az eredményekről írhatunk.

Most néhányan készülünk a vándorgyűlésre, mások meg az októberi, már szokásos továbbképzésre. A megszokott időpontban, október első teljes hetében négy napot most azok a kollégák töltenek majd Nyíregyházán, akik megbízást kaptak, hogy segítsenek a területi választások lebonyolításában. Már ismert a nevük is. Ezen továbbképzés – melynek témája az *egy adott területen működő könyvtárak kapcsolatainak építése, fejlesztése* – érdekessége, hogy Hargita megyéből érkeznek még többen, nem Szatmárból, mert a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárnak velük is van egy teljesen friss együttműködési megállapodása. Erről azonban számoljanak be az ottani kollégák. Ilyen előzmények után sokkal nagyobb hittel nézünk mi is a jövőbe. A nyíregyházi kollégáknál tapasztalt szakmaszeretet, hivatástudat erősen ösztönöz bennünket, hogy megerősödött önbizalommal tapossuk utunkat, s szerezzünk némi presztízt a szakmának mások előtt is.

Molnár Natália – Gönczy Sándor
Beregszász